

گاہنامہ خبری - تحلیلی «آفریقا»

شماره ۱۶

نیمہ اول آذر ۱۳۹۹

صاحب امتیاز: مرکز مطالعات آفریقا (دانشگاه تربیت مدرس)

مدیر مسئول: دکتر سیروس احمدی نوحدانی

سردبیر: دکتر میثم میرزائی تبار

مدیر اجرایی: دکتر مجید رسولی

سرمقاله

به نام خدا

مؤلفه‌های تسهیل کننده همکاری‌های همه‌جانبه با آفریقا

آفریقای امروز نسبت به آفریقای گذشته دچار تحولات و تفاوت‌های زیادی شده است. شناخت سیاست و اقتصاد آفریقای معاصر در مراکز مطالعاتی و اتاق‌های فکر فعال دولت‌های مختلف این قاره در حال انجام است که به ترسیم راهبرد بلندمدت و سیاست‌های کوتاه مدت منجر و توسط دولت‌ها عملیاتی می‌شود.

مدل‌های اروپایی، آمریکایی، چینی، مدل ترکیه، مدل حکام عربی و ... در موضوع سرمایه گذاری در آفریقا با یکدیگر متفاوت هستند و هر کدام از این دولت‌ها بنا بر شاخص‌ها و اهداف خود، به ترسیم نقشه راه همکاری‌های اقتصادی و تبادلات بازرگانی و پیوند با دولت‌های آفریقایی هدف مبادرت می‌کنند که شاخص‌هایی همچون برخورداری از منابع اولیه، مذهب، دسترسی سوق‌الجیشی، میزان استقلال و سابقه استعماری و پیشینه فرهنگی در آن‌ها دخیل هستند. در مورد ایران اگر بخواهیم الگویی بومی از توسعه همکاری‌های همه‌جانبه با آفریقا را دنبال کنیم، بخشی از مؤلفه‌های تسهیل کننده پیش‌روی مجریان و سیاست‌گذاران، عبارتند از:

۱. پیشینه باستانی در فتح مصر و شمال آفریقا در دوران هخامنشی و دسترسی از خلیج فارس به کانال سوئز و مدیترانه و وجود آثار باستانی و تداوم روابط تا دوره سیدجمال الدین و نهضت بیداری در مصر و شمال آفریقا؛
  ۲. پیشینه تشکیل دولت‌شهرهای ایرانی در شرق و جنوب آفریقا از قرن نهم میلادی توسط شیرازی‌ها در سوفالا، کیلوا، زنگبار تا آنژوان در مجمع‌الجزایر کومور؛
  ۳. مهاجرت بازرگانان و ایرانیان از سیراف و بنادر کیش و ... به سواحل اقیانوس هند و تشکیل نسل آفریقایی-ایرانی در بنادر و جزایر خلیج فارس؛
  ۴. نفوذ زبان فارسی و فرهنگ ایران در تمدن و زبان سواحیلی زبانان؛
  ۵. حضور شاهزاده‌های قاجار در زنگبار به همراه سلطان عمان و ساخت حمام‌ها و کاخ‌ها با معماری ایرانی در نیمه اول قرن ۱۹ میلادی؛
  ۶. حضور مبلغان شیعی از ایران و عراق در بلاد زنج و ساخت مساجد و حسینیه‌ها و ترویج عزاداری و ساخت تعزیه‌خانه حسینی زنگبار و مومباسا در شرق آفریقا.
- این مؤلفه‌ها ایران را در پیوند با آفریقا قرار داده و از قدرت نرم و پیشینه بازرگانی و فرهنگی مناسب در قاره آفریقا برخوردار کرده است و می‌تواند برای دیپلمات‌ها و کارشناسان مسئول، قدرت دیپلماسی را ترسیم کند که در قالب نقشه راه همکاری‌های ایران و آفریقا پیگیری شود.

دکتر یاسر کنعانی

پژوهشگر و کارشناس مسائل آفریقا

اخبار و گزارش‌های خبری

تبریک رئیس‌جمهور برای انتخاب مجدد واتارا

واتارا با کسب ۹۴,۲۷ درصد آراء در انتخابات ریاست جمهوری ۳۱ اکتبر ۲۰۲۰ ساحل عاج پیروز شد. **منبع:** پرتال سفارت جمهوری اسلامی ایران در ابیجان، دکتر روحانی انتخاب مجدد واتارا را تبریک گفت، ۵ آذر ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/168518>

دکتر حسن روحانی، در پیامی انتخاب مجدد الحسن واتارا به عنوان رئیس‌جمهور ساحل عاج را تبریک گفت. در این پیام، بر توسعه و تعمیق روابط در زمینه‌های مورد علاقه فی‌مابین تأکید شده است.

ایرانیان گرفتار در مصر در مسیر بازگشت به ایران

روز بعد ارتش مصر آن‌ها را حوالی ۲۷۰ کیلومتری سواحل این کشور پیدا کرده و به مصر منتقل می‌کند. وی افزود: از همان زمان تماس‌ها با مسئولان ذیربط دولت مصر در قاهره و تهران آغاز شد تا این گروه از هموطنان گرفتار را به ایران بازگرداند. **منبع:** خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، ایرانیان گرفتار در مصر در مسیر بازگشت به ایران، ۱ آذر ۱۳۹۹. در: <https://www.isna.ir/news/99090100892>

سعید خطیب زاده، سخنگوی وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران گفت: با تلاش‌های هم‌زمان دفتر حفاظت از منافع ایران در مصر و معاونت کنسولی، مجلس و ایرانیان وزارت خارجه، ۲۹ پناهجوی ایرانی شامل پنج زن و دو کودک که ماه پیش توسط ارتش مصر در آب‌های مدیترانه پیدا شدند، در مسیر بازگرداندن به ایران هستند. وی افزود: این پناهجویان یک ماه پیش وقتی با قایق از ترکیه به سمت ایتالیا در حرکت بودند، موتور قایق‌شان خراب شده و در آب‌های مدیترانه سرگردان می‌شوند. پنج

خبر خوش معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور با موضوع آفریقا

ستاری گفت: ساختارهای ما حمایت از واردات است و دولت هم هرچه سعی در توسعه صادرات داشته باشد ولی فرهنگ عمومی مردم متناسب با واردات چیده شده و تغییر ساختار از واردات به صادرات، کار سختی است. وی افزود: در حال حاضر در موضوع صادرات محصولات شرکت‌های دانش بنیان به آفریقا فعال هستیم. **منبع:** خبرگزاری صدا و سیما، سه واکسن دیگر کرونا مجوز آزمایش انسانی می‌گیرند، ۱۶ آذر ۱۳۹۹. در: <https://www.iribnews.ir/00CLsn>

دکتر سورنا ستاری، معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور ۱۵ آذر ۱۳۹۹ در بخشی از سخنان خود در برنامه نگاه یک شبکه یک سیما گفت: دولت باید از شرکت‌های دانش بنیان حمایت کند. هنر ما در ۷ سال گذشته گسترش شرکت‌های دانش بنیان بوده است اما تولید محصول نیازمند سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در پژوهش است. وی افزود: اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها می‌توانند شرکت تأسیس کنند و کار تجاری‌سازی انجام دهند.

آفریقای جنوبی ترور شهید فخری زاده را محکوم کرد

پاندور بار دیگر بر تعهد آفریقای جنوبی به صلح و امنیت در خاورمیانه مطابق با رعایت کامل قوانین بین‌المللی و منشور سازمان ملل متحد تاکید کرد.

وی با دعوت همه کشورها به گفت‌وگو به جای تقابل جهت برقراری صلح و امنیت پایدار در خاورمیانه تصریح کرد: آفریقای جنوبی آماده کمک در این زمینه است.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، آفریقای جنوبی ترور شهید فخری زاده را محکوم کرد، ۸ آذر ۱۳۹۹. در: www.irna.ir/news/84126961

«نالدی پاندور»، وزیر همکاری‌ها و روابط بین‌المللی آفریقای جنوبی با محکومیت اقدام تروریستی شهادت «دکتر محسن فخری زاده»، دانشمند برجسته هسته‌ای و دفاعی ایران گفت: قتل هدفمند ایرانی‌ها منجر به صلح نمی‌شود. این اقدامات ناآرامی‌های منطقه را بیشتر می‌کند و عاملان این‌گونه اقدامات باید محاکمه شوند. وی افزود: ما علیرغم ادامه هدف‌گیری ناعادلانه و دخالت خارجی در امور داخلی ایران، از خویشتنداری دولت ایران تمجید می‌کنیم.

محکومیت ترور شهید فخری زاده توسط جمهوری کنگو

المللی است. به همین دلیل کنگو همواره از توافق برجام به عنوان توافقی صلح‌آمیز حمایت کرده است. من از طرف دولت و کشور کنگو مراتب همدردی عمیق خود را برای از دست دادن این دانشمند بزرگ ایرانی با دولت و ملت ایران اعلام می‌نمایم.

منبع: سفارت جمهوری اسلامی ایران در کینشازا، محکومیت اقدام تروریستی علیه دانشمند برجسته ایرانی توسط وزیر امور خارجه کنگو برازاولیل، ۱۲ آذر ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/105502>

ژان کلود گاکوسو، وزیر امور خارجه جمهوری کنگو در دیدار با محمدجواد شریعتی، سفیر جمهوری اسلامی ایران در جمهوری کنگو ضمن تسلیت شهادت شهید محسن فخری زاده، اقدام تروریستی خشونت‌بار علیه این دانشمند ایرانی را محکوم کرد.

گاکوسو در این دیدار گفت: تسلیت عمیق خود را برای قتل دانشمند بزرگ ایرانی ابراز کرده و با ناراحتی کامل این اقدام نادرست را شدیداً محکوم می‌کنم. جمهوری کنگو همواره حامی راه‌حل‌های صلح‌آمیز در عرصه بین

استفاده از مدل‌های مدور و پایدار در اقتصاد آفریقا

میلیون یورو برای آن سرمایه‌گذاری کردند. برنامه پشتیبانی اقتصادی مدور آفریقا متعهد شده است تا کارآفرینان، اقتصاد مدور و فعالیت‌های اعضای پیمان اقتصاد مدور آفریقا را از نظر مالی مورد حمایت قرار دهد.

فرصت‌های پیمان اقتصاد مدور آفریقا

در یک اقتصاد مدور، تمام منابع ارزشمند محسوب می‌شود، مداوم استفاده می‌شود و هیچ منبعی نادیده

مجمع اقتصاد جهانی و رئیس‌جمهور رواندا در سال ۲۰۱۷ پیمان اقتصاد مدور آفریقا را به عنوان یک مواضع‌نامه کشوری با هدف انجام پروژه‌های دوستدار مردم، توسعه سیاست‌های تحقیقاتی و حمایت از پروژه‌هایی با بیشترین تأثیر در اقتصاد مدور آغاز کردند. وزرای محیط زیست رواندا، نیجریه و آفریقای جنوبی و ۱۰ عضو دیگر آفریقایی این توافقنامه را امضا و چهار

گرفته نمی‌شود؛ اینکه چگونه از منابع برای ایجاد فرصت‌های اقتصادی بهره گرفته می‌شود، جای بحث دارد؛ به عنوان مثال در تلفن‌های هوشمند منابع ارزشمندتر از طلا وجود دارد که پس از خرابی گوشی‌های هوشمند، اجزای آن‌ها به درستی مورد استفاده مجدد قرار نمی‌گیرد و منابع ارزشمند آن‌ها تلف می‌شود؛ این در حالی است که اقتصاددانان ارزش چنین منابعی را در سراسر جهان بیش از ۵.۴ تریلیون دلار تخمین زده‌اند. آفریقا از این فرصت اقتصادی به خوبی بهره گرفته است؛ براساس گزارش‌های صندوق جمعیت سازمان ملل جمعیت ۱۵ تا ۲۴ سال آفریقا حدود ۲۰۰ میلیون نفر است که تا سال ۲۰۴۵ دو برابر خواهد شد؛ لذا اگر مقامات آفریقایی فرصت‌های شغلی برای این رده سنی ایجاد کنند، اقتصاد قاره با سرعت پیشرفت خواهد کرد. سازمان حفاظت از محیط زیست ایالات متحده آمریکا پیش‌بینی کرده است که به ازای استفاده درست از ۱۰ هزار تن مواد بازیافتی می‌توان ۳۶ شغل جدید ایجاد کرد و در صورت تعمیر و استفاده دوباره از آن‌ها، ایجاد تعداد مشاغل جدید به ۲۹۶ مورد خواهد رسید. پیمان اقتصاد مدور آفریقا ابتدا در سال ۲۰۱۶، توسط وزیر محیط زیست رواندا با مجمع جهانی اقتصاد امضا شد و در پی آن، رواندا به عنوان پیشرو ایجاد اقتصاد مدور در آفریقا، از اولین کشورهایی بود که تولید و استفاده از

کیسه‌های پلاستیکی را ممنوع کرد. در سال ۲۰۱۷، نیجریه و آفریقای جنوبی نیز به پیمان فوق پیوستند و اقدامات خود را مطابق با مفاد آن آغاز کردند.

مجمع اقتصاد جهانی از مواضع‌نامه خود برای ایجاد پیوند احزاب مختلف بهره گرفته و از ابتدا تا امروز، فعالیت‌های آنان را حمایت مالی کرده است. پیمان اقتصاد مدور آفریقا یک برنامه کشوری محور است که به طور کامل توسط دولت‌های عضو مدیریت می‌شود. این پیمان تحت حمایت شرکای استراتژیکی مانند مجمع جهانی اقتصاد، گروه بانک توسعه آفریقا، مرکز محیط زیست جهانی، برنامه محیط زیست سازمان ملل، دولت فنلاند و پلتفرم تسریع در اقتصاد مدور قرار دارد و دانمارک و فنلاند و شورای شمالی نیز از کمک‌های مالی خود به آن دریغ نمی‌کنند. دبیرخانه پیمان اقتصاد مدور آفریقا از مدت‌ها قبل، تحقیق در مورد اینکه چگونه رویکردهای اقتصاد مدور می‌تواند به رشد پایدار اقتصاد در سراسر قاره آفریقا کمک کند را آغاز کرده است که نتایج تحقیقات آن قرار است تا سال ۲۰۲۱ طی یک کنفرانس، در اختیار تمام وزرای محیط زیست قاره آفریقا قرار گیرد.

منبع: خبرگزاری ایمننا، تبدیل اقتصاد آفریقا به مدل‌های مدور و پایدار، ۱۵ آذر ۱۳۹۹. در:

www.imna.ir/news/459476

دستور ترامپ برای خروج نظامیان آمریکایی از سومالی

آمریکا حدود ۷۰۰ نظامی در سومالی به بهانه مبارزه با گروه تروریستی الشباب وابسته به القاعده مستقر کرده است. در این بیانیه، پنتاگون اعلام کرد: "این اقدام به رغم این که به معنی تغییری در وضع نیروهاست، ولی به معنی تغییر در سیاست آمریکا نیست. آمریکا قابلیت

وزارت دفاع آمریکا اعلام کرد که ترامپ، دستور داد اغلب نظامیان آمریکایی مستقر در سومالی تا اوایل ۲۰۲۱ از این کشور خارج شوند. این اقدام، بخشی از تصمیم ترامپ برای خروج نیروهای آمریکایی از کشورهای جهان از جمله عراق و افغانستان پیش از ترک کاخ سفید است.

انجام عملیات ضد تروریسم در سومالی و جمع آوری
علائم و هشدارهای اولیه درباره تهدیدها در قبال خاک
کشور (آمریکا) را حفظ خواهد کرد".

آمریکا در سال جاری از شهرهای بوساسو و گالکایو در
سومالی خارج شده بود. تا ماه گذشته، نیروهای آمریکایی
در بندر جنوبی کیسمایو، پایگاه هوایی بیلداگل در منطقه
شبیلی سفلی و موگادیشو پایتخت حضور داشتند.

در بیانیه پنتاگون اعلام شده است تعداد نامشخصی از
نیروها در سومالی به کشورهای همسایه منتقل خواهند
شد که این اقدام به آنها اجازه می‌دهد عملیات برون

مرزی انجام دهند. براساس این بیانیه، دیگر نیروها به
خارج از شرق آفریقا انتقال خواهند یافت.

یک مقام نظامی آمریکایی، که نخواست نامش فاش شود،
اعلام کرد آن دسته از نظامیان که در سومالی می‌مانند،
در پایتخت این کشور مستقر خواهند شد. دستور داده
شده است خروج نیروها تا ۱۵ ژانویه - همان ضرب الاجل
کاهش نیروها در افغانستان و عراق - تکمیل شود.

منبع: خبرگزاری صدا و سیما، ترامپ بیشتر نظامیان
آمریکایی را از سومالی خارج می‌کند، ۱۵ آذر ۱۳۹۹. در:
<https://www.iribnews.ir/00CLbL>

مصر اخوان المسلمین را "گروه تروریستی" اعلام کرد

دادگاه کیفری قاهره همچنین طبق درخواست دادستانی
کل مصر گروه اخوان المسلمین را به مدت پنج سال در
فهرست "گروه‌های تروریستی" قرار داد.

منبع: خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، مصر اخوان
المسلمین را "تروریستی" اعلام کرد، ۴ آذر ۱۳۹۹. در:
<https://www.isna.ir/news/99090402892>

دادگاه کیفری قاهره در حکمی نام ۲۸ تن از اعضای گروه
اخوان المسلمین را در فهرست به اصطلاح "تروریسم"
قرار داد و آنها را به پنج سال حبس محکوم کرد. از جمله
برجسته‌ترین این افراد؛ عبد المنعم أبو الفتوح، علاء عبد
الفتاح، محمد الباقر، پسر خیرت الشاطر هستند.

امضای توافقنامه نظامی ایتالیا و لیبی

و از زمان سرنگونی «معمر قذافی» با گسستگی سیاسی
مواجه شده و تحت کنترل دو دولت موازی در شرق و
غرب در آمده است. یکی از این دولت‌ها، دولت وفاق ملی
به ریاست فایز السراج است که در طرابلس قرار دارد و از
حمایت سازمان ملل، ایتالیا، قطر و ترکیه برخوردار است
و دیگری دولت طبرق در شرق لیبی است که «خلیفه
حفتر» فرمانده شبه‌نظامیان «ارتش ملی لیبی» آن را
رهبری می‌کند و مورد حمایت امارات و مصر است.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، ایتالیا و لیبی
توافقنامه نظامی امضا کردند، ۱۶ آذر ۱۳۹۹. در:
www.irna.ir/news/84136257

لورنزو گرینی، وزیر دفاع ایتالیا و همتای لیبیایی وی
صلاح الدین النمروش در شهر رم توافقنامه «همکاریهای
مشترک نظامی» امضا کردند که در واقع تمدید توافقنامه
سال ۲۰۱۳ میان دو کشور است.

به گفته گرینی، در این توافقنامه بر آموزش افسران لیبی
و تمایل ایتالیا به کمک در زمینه مین‌روبی تأکید شده
است.

وی در بیانیه‌ای اعلام کرد: ما متعهد هستیم که از روند
ایجاد ثبات، آرامش و نهادهای لیبی حمایت کنیم.

لیبی در سال ۱۹۱۱ به استعمار ایتالیا درآمد و این دوره
استعماری تا سال ۱۹۴۳ طول کشید. لیبی از سال ۲۰۱۱

نارضایتی ساحل عاج و غنا از شرکت‌های شکلات‌سازی آمریکا

امکان می‌داد از پرداخت پاداش بابت تهیه دانه‌های کاکائو تولید شده قبل از لازم الاجرا شدن توافق نامه بین شرکت‌های چند ملیتی، ابیجان و اکرا، امتناع ورزند. همین امر برای تحویل در ماه مارس ۲۰۲۱ نیز صدق می‌کند. رفتار این دو شرکت ممنوع نیست اما خشم شورای قهوه و کاکائو ساحل عاج و شورای کاکائوی غنا را برانگیخته است و آنها طی نامه ای نارضایتی خود را از این مساله اعلام کردند چرا که هلدینگ "مارس" به عنوان یکی از بنیانگذاران بنیاد جهانی کاکائو که باید از افزایش سطح رفاه تولید کنندگان خرد به ویژه کشاورزان غرب آفریقا دفاع کند، می‌خواهد آنها را در فقر نگه دارد؟ ابیجان و اکرا که تامین کننده ۶۲ درصد بازار جهانی هستند و کیفیت محصولات آنها از سوی غول‌های شکلات‌سازی تایید شده شده نگران آینده هستند و ترس از این دارند که ممکن است برخی از شرکت‌ها برای تامین نیاز خود، به تامین کنندگان و بازارهای دیگری مراجعه کنند.

منبع: پرتال سفارت جمهوری اسلامی ایران در ابیجان، خشم ساحل عاج و غنا از شرکت‌های شکلات‌سازی آمریکا، ۱۲ آذر ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/428690>

مطبوعات و رسانه‌های ساحل عاج در گزارشی به نقل از رادیو بین‌المللی فرانسه از نارضایتی ساحل عاج و غنا از غول‌های شکلات‌سازی آمریکا خبر داده‌اند. در این گزارش که ۱ دسامبر منتشر شده، آمده است: شرکت‌های هرشیز (Hershey's) و مارس (Mars) دو غول شکلات‌سازی آمریکا، خشم ابیجان و اکرا را برانگیخته‌اند. تنظیم کنندگان بخش کاکائو در ساحل عاج و غنا، این دو شرکت را به کارشکنی تلاش‌های انجام شده در راستای افزایش درآمد کشاورزان متهم می‌کنند. این دو شرکت چند ملیتی برای فرار از پرداخت پاداشی که به عنوان مابه التفاوت درآمد کشاورزان بخش کاکائو در نظر گرفته شده است، به طور موقت تامین کنندگان خود را تغییر داده و محصول خود را از بورس نیویورک خریداری کرده‌اند. ساحل عاج و غنا در سال ۲۰۱۹، در هر تن، ۴۰۰ دلار به عنوان پاداش و بعنوان مابه التفاوت درآمد برای کشاورزان از شرکت‌های چند ملیتی شکلات دریافت کردند. این پاداش از ابتدای فصل زراعی ۲۰۲۰-۲۰۲۱ یعنی از اول اکتبر ۲۰۲۰ اجرایی شده است، اما این دو شرکت آمریکایی، برای تأمین و تهیه محصولات ماه دسامبر خود، به بازارهای معتبر مراجعه کرده‌اند؛ حرکتی که به آنها

سفر رئیس جمهور مصر به سودان جنوبی

مصر قبل از توافق گروه‌های درگیر در سودان جنوبی تلاش زیادی برای نزدیک کردن دیدگاه این گروه‌ها به یکدیگر انجام داد، به گونه‌ای که رئیس دستگاه اطلاعاتی مصر در دو سال اخیر بارها به جوبا سفر کرده بود.

منبع: خبرگزاری صدا و سیما، نخستین سفر رئیس جمهوری مصر به سودان جنوبی، ۹ آذر ۱۳۹۹. در:

<https://www.iribnews.ir/00CK95>

عبدالفتاح السیسی، رئیس جمهور مصر به سودان جنوبی سفر کرد. این، نخستین سفر به جوبا از زمان استقلال سودان جنوبی است. السیسی و سالوا کر درباره سد رنسانس گفتگو و اعلام کردند باید توافقی قانونی، الزام‌آور و متوازن درباره آگیری این سد و توسعه همکاری‌های کشورهای حوضه رود نیل صورت گیرد.

دبیرکل سازمان همکاری اسلامی از چاد انتخاب شد

به پایان می‌رسد، این وظیفه را برعهده خواهد گرفت. وی علاوه بر مأموریت‌های سفیر و مشاور، در سال ۲۰۱۷ به عنوان وزیر خارجه و همکاری بین‌المللی چاد انتخاب و در سال ۲۰۱۹ مشاور رئیس‌جمهور شد.

منبع: خبرگزاری آناتولی، حسین ابراهیم طه دبیرکل جدید سازمان همکاری اسلامی شد، ۲۰۲۰/۱۱/۲۸. در:

<https://b2n.ir/758094>

حسین ابراهیم طه، نامزد چاد طی رای‌گیری در چهل و هفتمین نشست وزرای خارجه عضو سازمان همکاری اسلامی در نیجر به اتفاق آرا به عنوان دوازدهمین دبیرکل این سازمان انتخاب شد.

طه پس از یوسف بن‌احمد العثیمین، دبیرکل کنونی سازمان همکاری اسلامی که مأموریت وی نوامبر ۲۰۲۱

بازپس‌گیری بخش وسیعی از خاک سودان از اتیوپی بعد از ۲۵ سال

حمایت ارتش اتیوپی خارج کرد. با این اقدام کنترل نیمی از منطقه تحت کنترل شبه نظامیان بازپس گرفته شد. اتیوپی و سودان بر سر منطقه الفشقه از استان «القضارف» سودان که در مجاورت منطقه «امهرا» اتیوپی قرار دارد، با یکدیگر اختلاف مرزی دارند و هر از چند گاهی در نتیجه اقدامات غیرقانونی شبه نظامیان، این منطقه دچار تنش می‌شود. این منطقه که روخانه‌های «باسلام»، «استیت» و «عطبره» در آن روان است دارای ۶۰۰ هزار هکتار زمین کشاورزی حاصلخیز است.

Source: Sudan Tribune, Sudan redeploys troops in border areas with Ethiopia after 25 years, 6 December 2020. In: <https://sudantribune.com/spip.php?article70185>

ارتش سودان، ۴ دسامبر ۲۰۲۰، پس از گذشت ۲۵ سال از سیطره نیروهای اتیوپی بر مناطق کشاورزی «الفشقه» در نوار مرزی مشترک با اتیوپی، وارد این منطقه شدند و آن را از اتیوپی بازپس گرفتند. شبه‌نظامیان «الشفقا» تحت حمایت ارتش اتیوپی طی دو دهه گذشته، کنترل این منطقه حاصلخیز و کشاورزی را پس از عقب‌نشینی ارتش سودان به دست گرفته بودند.

به گفته منابع آگاه، ارتش سودان با پنج کیلومتر پیشروی در منطقه الفشقه وارد پایگاه «خور یابس» واقع در «برکه نورین» شد و این مناطق را از کنترل شبه‌نظامیان تحت

گروه‌های مسلح عامل تشدید کمبود مواد غذایی در ساحل صحرای آفریقا

دسترسی ساکنان به مواد غذایی و همچنین زمین‌های کشاورزی می‌شوند.

این در حالی است که تغییرات آب و هوایی، فقر و همه‌گیری بیماری «کووید ۱۹» نیز زندگی ساکنان منطقه ساحل آفریقا را تحت تأثیر قرار داده است. در این میان، وضعیت بورکینافاسو که محصور در خشکی است از دیگر کشورها نگران‌کننده‌تر است. آمار سازمان ملل متحد

حملات گروه‌های افراط‌گرا در منطقه ساحل صحرای آفریقا که در سال جاری جان هزاران نفر را در این منطقه گرفته به کمبود مواد غذایی نیز دامن زده است.

بنابر آمار برنامه جهانی غذا بیش از هفت میلیون نفر در منطقه‌ای وسیع از صحرای بزرگ آفریقا که کشورهای مالی، نیجر و بورکینافاسو را در برمی‌گیرد با گرسنگی حاد روبرو هستند. گروه‌های مسلح در منطقه مانع از

نشان می‌دهد که بیش از ۵۰۰ هزار کودک زیر پنج سال در این کشور از سوء تغذیه رنج می‌برند. برنامه جهانی غذا هم ماه اکتبر (مهر/آبان) سال جاری اعلام کرد که بیش از ۱۰ هزار نفر از ساکنان بورکینافاسو تنها «یک گام» با قحطی فاصله دارند. در حالی که بسیاری از شهروندان بورکینافاسو برای مقابله با گرسنگی به کمک سازمان های فعال در امور بشردوستانه نیاز دارند تاکنون دو بار طی سال جاری محموله کمک غذایی این سازمان ها رپوده شده است.

حضور گروه‌های افراط‌گرا که با القاعده یا داعش در ارتباط هستند باعث شده است تا ده‌ها مرکز ارائه دهنده خدمات پزشکی در بورکینافاسو تعطیل شود.

منبع: یورونیوز، افراط‌گرایان مسلح در منطقه ساحل آفریقا به گرسنگی در بورکینافاسو دامن زده‌اند، در: ۲۰۲۰/۱۲/۲.

<https://per.euronews.com/2020/12/02/extremist-armed-groups-presence-in-africa-sahel-region-worsened-hunger-in-burkina-faso>

انتقال صدها اتیوپیایی به سرزمین‌های اشغالی فلسطین

رژیم صهیونیستی که همواره به یهودیان آفریقایی به چشم شهروندان درجه دو نگاه می‌کند، صدها مهاجر یهودی اتیوپیایی را که در سال‌های گذشته به سبب رفتارهای نامناسب از سرزمین‌های اشغالی به اتیوپی بازگشته بودند، دوباره به سرزمین‌های اشغالی بازگرداند. به دنبال اعلام پایان عملیات نظامی در «تیغرای» و در شرایطی که درگیری‌ها به شهر «گوندار» در شمال اتیوپی - که اکثر ساکنان آن یهودی هستند - نزدیک می‌شود، صدها یهودی اتیوپیایی وارد سرزمین‌های اشغالی شدند. پیشتر سازمان ملل از امضای توافق نامه‌ای با دولت «آبی احمد» در اتیوپی برای اجازه دسترسی «بلامانع» و ارسال کمک‌های اولیه بشردوستانه به منطقه تحت محاصره تیغرای یا حداقل مناطق تحت کنترل دولت فدرال خبر داده بود.

این یهودیان به سرزمین‌های اشغالی فوریت بیشتری پیدا کرده است.

آفریکن نیوز می‌نویسد: نتانیاهو متعهد شده که یهودیان را از اتیوپی به اسرائیل انتقال دهد. آنها سال‌هاست در انتظار مهاجرت هستند و سرانجام پنجشنبه صدها نفر از این مهاجران وارد فرودگاه بن‌گوریون - که بزرگترین فرودگاه بین‌المللی در اسرائیل است - شدند. این تارنمای خبری فرانسوی زبان می‌نویسد: برای استقبال از آنها که از مجموع چند هزار یهودی اتیوپیایی در انتظار مهاجرت به سرزمین‌های اشغالی هستند، به «سرزمین مقدس» فرش قرمز پهن شده بود.

نتانیاهو در صفحه توئیتر دفتر نخست وزیری، تلاش کرده است تا فضایی احساسی به ورود این مهاجران و استقبال خود و همسرش از آنها بدهد. وی مدعی شده «این همان جوهره تاریخ یهود، جوهره تاریخ صهیونیسم است».

آفریکن نیوز می‌نویسد: «یهودیان اتیوپی به جامعه کوچکی موسوم به «فالاش مورا - Falash Mura» تعلق دارند که واجد شرایط بازگشت طبق قانون مصوب سال ۱۹۵۰ کنست - نیستند. این تارنمای فرانسوی زبان می‌گوید مهاجران جدید - که پنجشنبه وارد فرودگاه بن

۲۴ ساعت پس از امضای این توافق‌نامه، صدها نفر از یهودیان اتیوپی که در انتظار مهاجرت به اسرائیل هستند پنجشنبه ۱۳ آذر ۱۳۹۹ با استقبال «بنیامین نتانیاهو» نخست‌وزیر این رژیم وارد فرودگاه «بن‌گوریون» شدند. به نوشته رسانه‌ها، با وقوع درگیری دولت اتیوپی و نیروهای محلی ایالت تیغرای در هفته‌های اخیر، انتقال

گورین شده‌اند - در چارچوب برنامه پیوستن به خانواده که به تایید رژیم صهیونیستی نیاز داشت، اجازه ورود به سرزمین‌های اشغالی را پیدا کرده‌اند.

به نوشته رسانه‌ها، مهاجرانی که وارد سرزمین‌های اشغالی شده‌اند فرزندان یهودیان ساکن اتیوپی که در اواخر قرن ۱۹ و بسیاری از آنها تحت فشار، مسیحیت را به عنوان دین خود پذیرفتند، هستند.

بنا به اعلام وزارت کشور رژیم صهیونیستی، از مجموع ۱۶ هزار و ۶۰۰ نفری که از اعضای جامعه کوچک فالاش مورا برای مهاجرت به اسرائیل درخواست داده‌اند، تنها دو

هزار نفر برای ورود به سرزمین‌های اشغالی اجازه ورود دریافت کرده‌اند.

انتقال یهودیان اتیوپی به سرزمین‌های اشغالی در حالی صورت می‌گیرد که دولت اتیوپی ۲۲ سال پیش در توافقی با موساد با انتقال ۳۰۰ هزار یهودی ساکن اتیوپی به این سرزمین‌ها موافقت کرد.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، تور رژیم صهیونیستی برای بازگرداندن یهودیان اتیوپی، ۱۵ آذر ۱۳۹۹. در: www.irna.ir/news/84135371

حمایت الجزایر از سوریه

است. فقط ملت سوریه است که می‌تواند سرنوشت خود را رقم بزند».

بوقادم اخیراً از کشورهای عربی خواسته بود که شرایط را برای بازگشت سوریه به اتحادیه عرب، فراهم کنند و عدم حضور سوریه را «ضرر بزرگی برای این اتحادیه و کشورهای عربی» دانسته بود.

منبع: خبرگزاری فارس، الجزایر: در عمل، از سوریه حمایت می‌کنیم، ۳ آذر ۱۳۹۹. در: <http://fna.ir/f17o2l>

«صبری بوقادم» وزیر خارجه الجزایر پس از دیدار با سفیر سوریه در این کشور و تسلیت درگذشت ولید المعلم وزیر خارجه فقید سوریه، گفت: از دست رفتن دیپلمات مجرب و وزینی مانند ولید المعلم، فقط مختص سوریه نیست، بلکه جهان عرب و دیپلماسی عربی، دچار ضایعه شد. وی افزود: الجزایر در دشوارترین شرایط، در کنار سوریه بوده است و در عمل، در کنار سوریه باقی خواهد ماند. وزیر خارجه الجزایر درباره مداخلات خارجی در امور سوریه گفت: «موضع الجزایر در این باره، قاطع و اصولی

بحرین در صحرای غربی کنسولگری تأسیس می‌کند

صحرای غربی در حالی است که این کشور هیچ شهروندی در این منطقه ندارد.

تاکنون ۱۹ کشور که ۱۵ کشور از آفریقا هستند، در شهر العیون در صحرای غربی کنسولگری افتتاح کرده‌اند. منطقه‌ای در ماه گذشته شاهد درگیری شدید جبهه پولیساریو و ارتش مغرب بود.

دولت مغرب اعلام کرد که بحرین به عنوان سومین کشور عربی پس از امارات و اردن، در شهر «العیون» در منطقه مورد مناقشه «صحرای غربی» کنسولگری ایجاد می‌کند. طبق بیانیه دفتر پادشاهی مغرب، «حمد بن عیسی آل خلیفه» پادشاه بحرین در گفت‌وگوی تلفنی با «محمد ششم» پادشاه مغرب این خبر را اعلام کرد و محمد ششم از این اقدام قدردانی کرد. افتتاح کنسولگری بحرین در

صحرای غربی از سال ۱۹۷۴ به دنبال پایان استعمارگری اسپانیا در این منطقه، تحت حاکمیت مغرب قرار دارد اما جبهه پولیساریو به عنوان یک سازمان نظامی سیاسی تحت حمایت الجزائر خواهان استقلال صحرای غربی و سلطه بر این منطقه است. درگیری مغرب و جبهه پولیساریو از سال ۱۹۷۵ آغاز شد و پس از آن در سال ۱۹۹۱ توافقنامه‌ای درباره برقراری آتش‌بس تحت نظارت سازمان ملل امضا شد.

در حالی که مغرب خواهان حکومت خودگردان در صحرای غربی و وجود دولت و پارلمان محلی تحت حاکمیت مغرب در این منطقه است اما جبهه پولیساریو مخالف این طرح بوده و خواهان برگزاری همه‌پرسی تعیین سرنوشت برای صحرای غربی است.

المصدر: عرب ۴۸، البحرین تعتمز فتح قنصلیة فی الصحراء الغربیة، ۲۰۲۰/۱۱/۲۶. فی: <https://b2n.ir/427937>

ظهور بیماری مرموز پوستی میان ماهیگیران سنگالی

عبدالله دیوف سار، وزیر بهداشت سنگال گفت: دستکم ۳۰۰ ماهیگیر پس از بازگشت از سفرهای دریایی به یک بیماری مرموز پوستی مبتلا شده‌اند. این بیماری ممکن است منشاء سمی داشته باشد. رسانه‌های سنگال ماهیگیرانی را نشان داده‌اند که در صورت، اندام و داخل دهان آن‌ها جوش‌های بزرگی دیده می‌شود. براساس برخی گزارش‌ها، مبتلایان علاوه بر ضایعات پوستی دچار سردرد و تب خفیف نیز هستند. وزیر بهداشت سنگال در مورد مبتلایان به این بیماری گفت: تاکنون ۳۰۰ مورد شناسایی کرده‌ایم و این روند با بازگشت صیادان از دریا ادامه خواهد یافت. در میان موارد شناسایی شده ۱۸ نفر در بیمارستان بستری شده‌اند و بقیه نیز در مراکز مناسب مراقبت خواهند شد. وی با اعلام اینکه از انستیتوپاستور و مرکز مقابله با مسمومیت‌های کشورش برای شناسایی منشاء این بیماری درخواست کمک کرده است، افزود: این بیماری اصلاً ربطی به کرونا ندارد، زیرا نتیجه آزمایش‌ها منفی بوده است و ما هم شاهد نوعی ویروس نبوده‌ایم. در این تحقیقات ما بیشتر منشاء سمی را در نظر داریم. عبدالله دیوف سار تأکید کرد: مسئولان محیط زیست این کشور آب دریا را آزمایش خواهند کرد.

به گفته وزیر بهداشت سنگال، ظن واگیردار بودن این بیماری مرموز نیز نمی‌رود، زیرا تنها ماهیگیرانی که از سفر دریایی باز می‌گردند به آن مبتلا شده‌اند. حتی خانواده صیادان به این بیماری نوظهور مبتلا نشده‌اند. مقامات سنگال گفته‌اند که همزمان با تحقیق درباره منشاء این بیماری، سفرهای دریایی را ممنوع کرده‌اند. هر چند وزیر بهداشت سنگال گفته که ظن واگیردار بودن بیماری نمی‌رود، اما مدیر اطلاعات بهداشتی سنگال اعلام کرده است که صیادان مبتلا به بیماری قرنطینه شده‌اند. طبق برخی گزارش‌ها، تعداد مبتلایان بیش از ۳۰۰ نفر تأیید شده از طرف وزیر بهداشت سنگال است و تعداد موارد شناسایی شده به بیش از ۵۰۰ مورد می‌رسد. مبتلایان به این بیماری همگی صیادان اهل شهرهای نزدیک داکار، پایتخت سنگال هستند.

منبع: یورونیوز، ظهور بیماری مرموز پوستی بین ماهیگیران سنگالی؛ سفرهای دریایی ممنوع شد، در: ۲۰۲۰/۱۱/۲۱.

<https://per.euronews.com/2020/11/21/new-mysterious-disease-among-fishermen-in-senegal-authorities-banned-sea-travel>

تحلیل‌های روز آفریقا

شیخ زکزاکي و آینده جنبش اسلامی نیجریه

و درمانی وضعیت سلامتی آن‌ها وخیم‌تر شده است. حال عمومی شیخ زکزاکي نیز طی یکسال گذشته رو به وخامت گذاشته است به طوری که دفتر جنبش اسلامی نیجریه بارها نسبت به وخامت حال و تشدید بیماری وی هشدار داده است. اگرچه با فشار و اصرار مسلمانان نیجریه در اوت ۲۰۱۹ شیخ زکزاکي برای درمان به هند اعزام شد، اما مهیا نبودن شرایط درمان و عدم همکاری هند سبب شد تا وی به نیجریه بازگردد و از آن زمان تاکنون در بند نیروهای نظامی این کشور و در شرایط وخیم جسمانی قرار دارد.

به طور کلی تشدید وخامت وضعیت جسمانی، تداوم اعمال محدودیت‌ها توسط دولت نیجریه برای مساعدت به وضعیت ایشان، کنترل شدید خانواده و همراهان ایشان، تهدید پنهانی پزشکان و انجمن‌های امدادرسان توسط دولت، بازی دستگاه قضایی نیجریه با پرونده ایشان و تعویق چندین باره رسیدگی به پرونده و برخورد سیاسی حاکمیت با این پرونده، آخرین تحولات مربوط به شیخ زکزاکي است.

ادامه اعتراضات مردمی در حمایت از شیخ زکزاکي
با ادامه حبس شیخ "ابراهیم زکزاکي" رهبر مسلمانان نیجریه، مسلمانان این کشور بار دیگر با برگزاری تظاهرات در "ابوجا"، تداوم بازداشت شیخ زکزاکي و همسرش را محکوم کرده و خواستار آزادی شیخ زکزاکي شدند.

طی ماه‌ها اخیر شیوع بیماری کووید ۱۹ در نیجریه نیز شرایط را برای شیخ زکزاکي و همسرش سخت‌تر کرده است. مقامات نیجریه نه فقط شرایط قرنطینه را برای شیخ زکزاکي مراعات نکرده اند، بلکه چندی پیش برخی

ابراهیم یعقوب زکزاکي در سال ۱۳۳۲ش در شمال نیجریه زاده شد. وی تا سال ۱۳۵۴ش، علاوه بر تحصیلات خود، دروس دینی را نیز در شمال نیجریه، در شهر "کانو" آموخت. وی در سال ۱۳۵۷ش، مدرک اقتصادش را در مقطع کارشناسی، از دانشگاه احمد بلو زاریا دریافت کرد و پس از مدتی، امامت جماعت در مسجد یکی از مدارس دینی را به عهده گرفت. زکزاکي ابتدا به عضویت در اتحادیه دانشجویان مسلمان درآمد و سپس به دبیرکلی آن برگزیده شد.

ابراهیم زکزاکي، در سفر به پاریس در سال ۱۳۵۷ش، با امام خمینی (ره) دیدار کرد و پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، برای تحصیل علوم دینی وارد حوزه علمیه قم شد. وی از تاثیر شگفت‌انگیز امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی بر خود سخن گفته است. زکزاکي ابتدا از اهل سنت و مالکیه بود و پس از دیدار با امام خمینی (ره)، شیعه شد.

آخرین تحولات مربوط به شیخ زکزاکي

شیخ ابراهیم زکزاکي و همسرش ۱۳ دسامبر ۲۰۱۵ در حمله نظامیان نیجریه به حسینیه‌ای در شهر "زاریا" بازداشت شدند. اکنون بیش از ۵ سال است که شیخ زکزاکي و همسرش در زندان هستند و فشار بر مسلمانان این کشور نیز از سوی نیروهای نظامی این کشور افزایش یافته است. چند روز پیش «سهیلا زکزاکي» فرزند شیخ «ابراهیم زکزاکي» رهبر جنبش اسلامی نیجریه از وخیم بودن حال والدین به دلیل اهمال پزشکی خبر داد و گفت که پدر و مادرش زمانی که دستگیر شدند هر دو زخمی بودند و اکنون به دلیل محرومیت از مراقبت‌های پزشکی

منابع اعلام کردند که آنها تلاش داشتند تا فرد مبتلا به کووید ۱۹ را در محل بازداشت شیخ زکزاکی نگه دارند، موضوعی که با مخالفت شدید زندانیان رو به رو شد.

با توجه به ناآرامی‌ها و درگیری‌های جدید در برخی کشورهای آفریقایی از جمله اتیوپی و اریتره و همچنین تحرکات گروه‌های افراطی در برخی کشورهای دیگر آفریقایی، حاکمیت از اعتراضات سراسری واهمه دارد.

چشم انداز جنبش اسلامی نیجریه

جنبش اسلامی در کنار جریان‌های مسیحی و ... در نیجریه فعال است. جنبش اسلامی نیجریه به دو بخش کلی شیعی و نزدیک به شیعی و سلفی تقسیم می‌شوند. عربستان همواره تلاش داشته تا اسلام سلفی و گرایش‌های وهابیت را تقویت نماید، اما جریان منتسب به شیخ زکزاکی قوی‌ترین جریان اسلام سیاسی در نیجریه است که تأثیر بسیار زیادی روی افکار عمومی دارد. به هر حال، فشار بر مسلمانان نیجریه طی سال‌های اخیر با دستگیری شیخ زکزاکی افزایش یافته است. دولت نیجریه برگزاری هرگونه تجمع توسط مسلمانان را در این

کشور ممنوع کرده است و نیروهای امنیتی نیجریه با مسلمانان شرکت کننده در مراسم‌های مذهبی نیز با خشونت برخورد می‌کنند. از نظر مقامات نیجریه، شیخ زکزاکی عامل وحدت و همدلی مسلمانان است. این در حالی است که برخی مقامات این کشور تحت فشارهای رژیم‌های خارجی از جمله رژیم صهیونیستی و آمریکا خواهان تفرقه مسلمانان و عدم مشارکت آنها در ساختار سیاسی و اقتصادی نیجریه هستند؛ اگرچه فشارهای مقامات نیجریه برای حذف شیخ زکزاکی ادامه دارد، اما نه تنها مسلمانان نیجریه بلکه افکار عمومی مسلمانان جهان چنین سیاست‌هایی را بر نمی‌تابند و آنها نیز در حمایت از مسلمانان جهان خواستار آزادی زکزاکی هستند بنابراین با توجه به پایگاه مردمی جنبش اسلامی نیجریه آینده این جنبش حتی با وجود وخامت وضعیت جسمانی شیخ زکزاکی نیز روشن به نظر می‌رسد.

نویسنده: مجتبی شاهسونی، زکزاکی و آینده جنبش اسلامی نیجریه، خبرگزاری صدا و سیما، ۹ آذر ۱۳۹۹.

در: <https://www.iribnews.ir/00CK0m>

ساحل آفریقا، سنگ بنای «یک کمربند – یک جاده»

تاکنون ارائه شده است. موافقان آن را طرحی دانسته‌اند که می‌تواند به کاهش شکاف میان کشورهای توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته کمک کند و مخالفین نیز آن را طرحی شبه استعماری به منظور تسلط بر بخش‌های مهم اقتصادی جهان سوم که توان بازپرداخت دیونش را ندارند ارزیابی کرده‌اند. طرح یک کمربند و یک جاده و همچنین راه ابریشم دریایی چین با پشتوانه قدرت صنعتی، نیروی کار انسانی و توان سرمایه‌گذاری چین در سال ۲۰۱۳ ارائه شد. از جمله مناطق مهم که چینی‌ها آن را به عنوان منطقه پابلوت و سکوی پرش برای گسترش طرح مزبور

ابتکار یک کمربند – یک جاده (One Belt and One Road initiative) یا راه ابریشم جدید دریایی (New Maritime Silk Road) چین که توسط رئیس جمهور این کشور در نیمه نخست سال ۲۰۱۳ از آن رونمایی شد را می‌توان مهم‌ترین پروژه جاه‌طلبانه پکن در قرن ۲۱ در سطح جهان که با هدف سرمایه‌گذاری در ۶۰ کشور با هزینه ۹۰۰ میلیارد دلار طرح‌ریزی شده است، تلقی نمود. ابتکار مزبور قابلیت ایجاد نظم جدید نه تنها در اوراسیا بلکه در کل نظام بین‌الملل را داراست. طرح چین بزرگترین طرحی می‌باشد که در زمینه سرمایه‌گذاری

انتخاب کرده‌اند، آفریقا می‌باشد که ۳۸ کشور (الجزایر، تونس، لیبی، مصر، سودان، جیبوتی، اریتره، سومالی، کنیا، تانزانیا، موزامبیک، ماداگاسکار، سیشل، کومور، موریس، آفریقای جنوبی، نامیبیا، آنگولا، ج.د. کنگو، جمهوری کنگو، گینه استوایی، گابن، کامرون؛ نیجریه، بنین، توگو، غنا، ساحل عاج، لیبیا، گینه کوناکری، سیرالئون، گینه بیسائو، کیب ورد، سائوتومه پرینسپ، سنگال، گامبیا، پولیساریو، مراکش) از ۵۴ کشور این قاره دارای کرانه‌های ساحلی و مستعد ایجاد مناطق تجاری و داد و ستد منطقه‌ای می‌باشند و ۱۶ کشور (بورکینافاسو، بوتسوانا، لسوتو، مالاوی، اوگاندا، جمهوری آفریقای مرکزی، زیمبابوه، زامبیا، سودان جنوبی، اتیوپی، مالی، نیجر، چاد، رواندا، بروندي و سوازیلند) نیز محصور در خشکی می‌باشند.

در این میان، سرمایه‌گذاری چین در بنادر کشورهای آفریقای زیر صحرا را می‌توان یکی از مؤلفه‌های مهم در طرح بزرگ یک جاده - یک کمر بند چین در آفریقا ارزیابی کرد. پکن با سرمایه‌گذاری در ۴۶ بندر کشورهای ساحلی زیر صحرا در آفریقا مسیر اجرایی شدن طرح یک جاده - یک کمر بند در حوزه آفریقا و راه ابریشم دریایی خود را هموار می‌سازد. فعالیت‌های چین در بنادر مزبور شامل سرمایه‌گذاری، ساخت و ساز و شناسایی و بازسازی بنادر فرسوده در راستای افزایش واردات و صادرات و افزایش رشد تولید ناخالص داخلی کشورهای آفریقایی و تقویت علقه‌های تجاری-اقتصادی هر چه بیشتر پکن با کشورهای قاره آفریقا می‌باشد.

بهره‌برداری شبکه مارپیچی طرح یک کمر بند یک جاده چین، این کشور را به اروپا، شرق آفریقا و جنوب شرق آسیا متصل خواهد ساخت. در این میان رئیس جمهور چین هدف از ایجاد طرح بزرگ مزبور را گشودن بازارهای خارجی بر روی کالاهای چینی، گسترش نفوذ سیاسی

جهانی چین و تأمین دسترسی نظامی در سراسر جهان برای تأمین امنیتی مسیرهای تجاری دانسته است. طرح یک کمر بند یک جاده چین در آفریقا دارای یک ستون فقرات اصلی می‌باشد که در قالب طرح راه ابریشم دریایی و به عنوان ابزار ارزشمند نفوذ سیاسی و اتصال این کشور به آفریقا است که جای پای مستحکمی را نیز برای نیروی دریایی پکن و فعالیت‌های آتی آن در این قاره فراهم می‌سازد. بنادر چینی با اهدافی سیاسی، تجاری و نظامی قابل طبقه‌بندی می‌باشد. در این میان شناسایی و تفکیک این که کدام بنادر اهمیت سیاسی و یا امنیتی تجاری دارد دارای اهمیت می‌باشد.

تجربه استعماری کشورهای اروپایی و گسترش سرمایه‌داری جهانی نشان داده است با گسترش بازارهای جهان سوم و مناطق تحت نفوذ کشورهای غربی در آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین استعمارگران اقدام به ایجاد مراکز سیاسی و پایگاه‌های نظامی به منظور تأمین امنیت تجاری و منافع اقتصادی خود در منطقه مورد نظر کرده‌اند. به اصطلاح "وقتی کالا به یک منطقه رفت نیروی نظامی نیز متعاقب آن به منطقه اعزام خواهد شد." چین از برخی بنادر واقع در آفریقا بهره‌برداری دوگانه نظامی و غیرنظامی دارد از جمله این بنادر می‌توان به بندر دارالسلام تانزانیا، بندر مومباسا در کنیا، بندر فری تاون سیرالئون، پوینت نواق در کنگوی برازویل، جیبوتی و والویز بی در نامیبیا اشاره کرد. حدود ۷ بندر از جمله کربی در کامرون، لیکی نیجریه، بندر خودمختار ایبجان ساحل عاج، لومه توگو، جیبوتی، یوینت نواق کنگو و باگامویو تانزانیا دارای آب‌های عمیق می‌باشند که علاوه بر بهره‌برداری تجاری قابلیت پهلوگیری کشتی و اهداف نظامی را دارند. تحرکات چین طی یک دهه گذشته در آفریقا با هدف افزایش نفوذ تجاری - سیاسی و نظامی خود به ضرر منافع اروپا و آمریکا بوده و پکن طی این

مدت خود را به شریک اصلی تجاری با آفریقا تبدیل کرده است. سرمایه‌گذاری چین در بنادر آفریقا یکی از راه‌های مهم افزایش برتری تجاری و نفوذ سیاسی در منطقه آفریقا می‌باشد. در این ارتباط پکن اقدام به سرمایه‌گذاری در آن دسته از بنادر کشورهای آفریقایی کرده است که دارای بیشترین پتانسیل تجاری بوده و قابلیت تبدیل به هاب تجاری منطقه‌ای و فرو منطقه‌ای باشند از جمله این بنادر می‌توان به ترتیب اولویت و اهمیت به بندر دوربان آفریقای جنوبی، ابیجان ساحل عاج، مومباسا کنیا، لاگوس آپا نیجریه، تیما غنا، جیبوتی، و دارالسلام تانزانیا اشاره کرد.

در این میان، موقعیت برخی کشورهای آفریقایی واقع در شمال و شاخ آفریقا از جمله مصر، کنیا و جیبوتی در طرح راه ابریشم جدید دریایی ویژه و حیاتی بوده به شکلی که از آنها به عنوان قطب پروژه یاد می‌شود. و احتمال هر گونه افزایش سرمایه‌گذاری و افزایش قابلیت‌های زیرساختی و ارتباطی در سه کشور مزبور از سوی پکن وجود دارد. موقعیت کانال سوئز مصر و نقش آن به عنوان مسیر اصلی ترانزیتی میان اقیانوس هند و دریای مدیترانه بر اهمیت آن در راهبرد چین افزوده است.

در همین زمینه با توجه به جایگاه و اهمیت آفریقا و قابلیت‌های این قاره که شامل موارد ذیل است، چین اقدام به تدوین راهبرد ویژه به منظور توسعه همکاری‌ها با کشورهای قاره سیاه کرده و این قاره به عنوان پایلوت (آزمایشی) برای محک‌زدن میزان موفقیت طرح یک کمربند و یک جاده و راه ابریشم دریایی آن برگزیده شده است:

- برخورداری از بازار بیش از یک میلیاردی مصرف‌کنندگان؛

- بالاترین نرخ بازگشت سرمایه در جهان؛

- چهار برابر بودن حجم سرمایه‌های بازگشتی از آفریقا نسبت به گروه هشت و دو برابر کشورهای آسیایی؛
- ۱۸۷ میلیون هکتار زمین قابل کشت که قسمت اعظم (دو سوم) آن دست نخورده باقی مانده است به همراه بارش‌های فراوان؛

- بر اساس برآوردهای بین‌المللی، ۹۶ درصد الماس، ۹۰ درصد کروم، ۸۵ درصد پلاتین، ۵۰ درصد کبالت، ۵۵ درصد منگنز، ۴۰ درصد بوکسیت، ۱۳ درصد مس، ۵۰ درصد فسفات، ۶۵ درصد طلا و ۴۰ درصد توریوم و اورانیوم جهان در قاره آفریقا قرار دارد.

در نهایت، از نظر ژئوپلیتیک، قرار گرفتن آفریقا بین قاره‌های آسیا و اروپا و وجود آبراهه‌های استراتژیک دریایی مانند کانال سوئز و باب‌المنندب، اهمیت ویژه‌ای به این قاره داده است. در ادامه فهرست بنادر عملیاتی شده در آفریقا و هم‌چنین بنداری که در مرحله ساخت و تأمین مالی از سوی چین قرار دارند، ذکر شده است.

اهداف اصلی چین از سرمایه‌گذاری در ۴۶ بندر آفریقایی در قالب طرح یک کمربند- یک جاده و راه ابریشم دریایی موارد ذیل را شامل می‌شود:

- هموار ساختن مسیر اجرا شدن طرح‌های کلان یک کمربند یک جاده و راه ابریشم دریایی چین در جهان از جمله آفریقا؛

- تقویت حضور نظامی خود در بنادر آفریقایی با هدف تأمین امنیت تجاری و کشتیرانی تجاری خود و مسیرهای آبی منتهی به کشورهای آفریقایی؛

- ارتقای وجهه بین‌المللی و معرفی خود به عنوان شریک تجاری درجه یک نزد رهبران و ملت‌های آفریقایی؛

- افزایش نفوذ سیاسی و تجاری و نظامی در کشورهای آفریقایی؛

- سیاست تشویق رشد اقتصادی با اتکای به افزایش صادرات و ورود ارز خارجی به داخل چین و همزمان وارد

کردن مواد اولیه و انرژی ارزان قیمت از کشورهای آفریقایی؛

- در راستای پیگیری سیاست متنوع‌سازی منبع واردات مواد اولیه و انرژی در سراسر جهان، با بروز بحران‌های مستمر در خاورمیانه و غرب آسیا و تمرکز آمریکا بر این منطقه، پکن در پی یافتن مکان‌های جدید واردات مواد اولیه و سوخت برای صنایع در حال رشد خود می‌باشد. به نظر می‌رسد مهم‌ترین اهداف چین از ایجاد پروژه ابتکار یک کمربند یک جاده و راه ابریشم دریایی شامل موارد ذیل باشد:

- اتصال بازارهای اصلی از خاورمیانه، آسیای مرکزی، آفریقا به اروپا از طریق تقویت زیرساخت‌های بنادر کشورهای ساحلی جهان به کریدور دریای چین جنوبی و تنگه مالاکا؛

- تقویت کریدور انرژی و تجاری مناطق مختلف نظام بین‌الملل شامل خلیج فارس و دریای سرخ به هندو چین

شاخ آفریقا- اقیانوس هند - تنگه هرمز و تنگه باب‌المندب و تسلط بر مناطق ژئوپلیتیک، ژئولوژیک و ژئواکونومیک در نظام بین‌الملل؛

- تعریف نظم جدید جهانی در زمینه‌های اقتصادی، تجاری، ارتباطی، انرژی و الگوهای همکاری و وابستگی متقابل در سیستم جهانی در برابر الگوی جهانی شدن آمریکا؛

همچنین تقویت عامل نظامی در طرح مزبور و حضور نظامی در آفریقا و مسیرهایی که طرح مزبور در آن اجرایی خواهد شد موجبات تبدیل هژمونی و تفوق بر مسیرهای خشکی و تجاری آبی اوراسیا و در نهایت حرکت به سوی قدرت برتر اقتصاد جهانی را برای پکن در پی خواهد داشت.

منبع: پرتال معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، کرانه‌های ساحلی آفریقا؛ سنگ بنای ابر طرح "یک کمربند - یک راه"، ۲۷ مهر ۱۳۹۹. در:

<https://b2n.ir/937261>

سیاستمداری که غنا را به سرزمینی باثبات تبدیل کرد

چندی پیش «جری راولینگز»، سیاستمدار سرشناس و انقلابی غنا درگذشت و عزای عمومی در این کشور اعلام شد. در این باره توضیح دهید.

بله پنج‌شنبه، ۲۲ آبان جری راولینگز درگذشت. شخصی که از او به عنوان قهرمان ملی غنا یاد می‌شد. در پی این رویداد تمامی پرچم‌های کشور غنا نیمه‌افراشته شد. دولت غنا نیز از جمعه، ۲۳ آبان تا جمعه، ۳۰ آبان به مدت هفت روز عزای عمومی اعلام کرد و رئیس‌جمهور غنا در پیام تسلیت خود گفت که درخت تنومندی از غنا بر زمین فروافتاد. مقامات بسیاری از کشورها از رئیس‌جمهور سنگاپور گرفته تا بسیاری از رهبران آفریقایی درگذشت او را تسلیت گفتند. راولینگز یک

«جری راولینگز» در ساعات اولیه پنجشنبه، ۱۲ نوامبر ۲۰۲۰ برابر با ۲۲ آبان ماه، بر اثر کرونا در بیمارستان آموزشی Korle Bu در آکرا در ۷۳ سالگی درگذشت.

راولینگز در ۲۲ ژوئن ۱۹۴۷ متولد شد. او یک حاکم نظامی بود و بعدها به سیاست پیوست و از ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۱ بر غنا حکمرانی کرد. وی سیاستمداری مسیحی و متأثر از انقلاب اسلامی ایران و یاور محرومان بود.

خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا) برای آشنایی بیشتر با این شخصیت با دکتر محسن معارفی، رئیس گروه مطالعات آفریقا و عربی جامعه المصطفی (ص) العالمیه و رئیس سابق دانشگاه اسلامی غنا (۹۳ تا ۹۸)، به گفت‌وگو نشسته است که شرح آن در ادامه می‌آید:

سیاستمدار انقلابی بود که در بین مردم جایگاه ویژه‌ای داشت. بعد از درگذشت او بسیاری از مردم غنا تصاویر پروفایل خود را به تصویر وی اختصاص دادند و در شبکه های اجتماعی این اندوه را به اشتراک گذاشتند.

راولینگز چگونه شخصیتی داشت؟ از اقدامات سیاسی و انقلابی او بگویید.

غنا در میان کشورهای آفریقایی زیر صحرای تاریخی متمایزی دارد و نخستین کشوری است که در این منطقه استقلال خود را به دست آورد. همچنین به خاطر اینکه پس از استقلال معمولاً بنیان حکومت دولت‌های آفریقایی ضعیف بود، از اولین کشورهایی است که کودتای نظامی را علیه حکمران‌های ضعیف تجربه کرد.

این وضعیت نابسامان سیاسی در غنا منجر به تشکیل حکومت‌هایی با عمر کوتاه شد و راولینگز به این اوضاع سامان داد و ثبات سیاسی و اقتصادی را در غنا برقرار کرد. البته او بیش از این که خود را فردی سیاسی معرفی کند، شخصیتی انقلابی و طرفدار مردم ضعیف و فقرا معرفی می‌کرد. این جمله‌اش معروف است که می‌گفت: «همیشه در زندگی‌ام می‌خواستم بر ضد بی‌عدالتی کاری کنم و نمی‌شود نشست و دید که ثروتمندان روزبه‌روز ثروتمندتر و فقرا روزبه‌روز فقیرتر می‌شوند».

راولینگز در سال ۱۳۵۸ شمسی یعنی چند ماه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران علیه ژنرال اکوفو، حاکم نظامی آن روز، کودتایی ناموفق داشت و به اعدام محکوم شد. وقتی به زندان افتاد انقلابی‌های طرفدار او بعد از مدت کوتاهی قیام کرده و وی را از زندان آزاد کردند و او به ریاست «شورای انقلابی» برگزیده شد. راولینگز بعد از دست گرفتن قدرت تلاش کرد مقدمات انتقال قدرت را به یک غیرنظامی فراهم کند. اقدامات او در طول ۱۱۲ روز عمر این شورا، بحث برانگیز است. منتقدان می‌گویند راولینگز با مخالفان خود برخوردهای شدید و بسیار

خشنی داشت و موافقان او این اقدامات را نوعی تمیز کردن خانه از عناصر نامطلوب توصیف می‌کنند.

شورای انقلابی، مقدمات انتخاب هیلا لیمان را که فردی غیرنظامی بود، به ریاست کشور فراهم کرد و به کار خود پایان داد. راولینگز به کار نظامی خودش برگشت و تذکر داد که اگر مسئولان به جای کار برای مردم به منافع خود بپردازند قطعاً او ساکت نخواهد نشست و اعتراض خواهد کرد. متأسفانه دکتر لیمان در کار خود موفق نبود. بدهی‌های خارجی و اقدامات دولت فشار اقتصاد مضاعفی بر مردم فقیر وارد می‌کرد و بی‌ثباتی اقتصادی باعث شد تورم تا ۱۵۰ درصد رشد کند. این وضعیت باعث شد راولینگز بار دیگر در سال ۱۳۶۰ کودتا کند و حکومت لیمان را سرنگون و پارلمان را هم منحل کند. این بار او با ایده‌های انقلابی و سوسیالیستی که داشت حکومت را به دست گرفت و از رسانه‌ها خواست که این اقدام او را یک کودتای نظامی ندانند و حدود ۱۱ سال به عنوان یک رهبر نظامی زمام امور را به دست گرفت.

راولینگز هدف اصلی خود را برقراری ثبات لازم به نفع فقرا و محرومان معرفی کرد. دیدگاه‌های سوسیالیستی باعث نزدیکی او به کشورها و رهبرانی مانند معمر قذافی در لیبی و فیدل کاسترو در کوبا و دوری او از غرب شده بود. راولینگز سعی کرد به جای دنبال کردن برنامه‌های متمرکز، با کمک مشاورانی مثل مشاوران بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول سیاست‌هایی را برای بهبود وضعیت اقتصادی دنبال کند. در کنار این سیاست‌ها، او اقدامات بسیار سخت‌گیرانه‌ای را بر ضد گران‌فروشان و محتکران انجام داد. آنها را به سختی محاکمه می‌کرد. او توانست با این اقدامات تورم را مهار کند و اقتصاد را به سمتی ببرد که مردم رشد و بهبود اقتصادی اندکی را نسبت به گذشته احساس کنند.

راولینگز همزمان به توسعه سیاسی هم توجه کرد. او با کمک حقوق دانان یک قانون اساسی را تنظیم کرد که هم اکنون نیز با تعدیلاتی به عنوان «قانون اساسی چهارمین جمهوری غنا» معتبر است. راولینگز در سال ۱۳۷۱ بعد از ۱۱ سال اعلام کرد که براساس این قانون اساسی رئیس‌جمهور باید «منتخب مردم» باشد. خودش هم نامزد ریاست‌جمهوری شد که با آرای مردم در فرایند یک انتخابات به عنوان اولین رئیس‌جمهور جمهوری چهارم غنا برگزیده شد و بعد از دو دوره ریاست‌جمهوری، به خاطر اینکه قانون اجازه نمی‌داد که او دوباره رئیس‌جمهور شود، کاندیدای ریاست‌جمهوری نشد و بعد از دو دهه رهبری غنا و ایجاد ثبات نسبی سیاسی و اقتصادی در کشور کرسی ریاست‌جمهوری را برای همیشه ترک کرد.

چه چیزی باعث شد که شخصیت او متمایز از دیگر انقلابی‌ها و سوسیالیست‌های آفریقا باشد؟

انقلاب‌ها و جنبش‌های سوسیالیستی در آفریقا در بسیاری از موارد قصه پر غصه‌ای دارند. بسیاری از افراد پرشور انقلابی که با ایده‌های بزرگ وارد عرصه شدند و بر رژیم‌های استعماری غلبه کردند، بعد از مدتی رفته رفته به حاکمان مستبدی تبدیل شدند که کسی جلودار آنها نبود و به جای پرداختن به اولویت‌های مردم به تحکیم موقعیت خودشان پرداختند و با زندگی در خانه‌های مجلل و امکانات مدرن آرمان‌های انقلابی را فراموش کردند و به تعبیری «استعمار بیگانه» تبدیل به «استعمار خودی» شد. بسیاری از آنها نتوانستند خودشان را راضی کنند که حکومت را رها کنند و به دیگران بسپارند و لذا حتی تا به امروز ۳۰ سال، ۴۰ سال و حتی ۵۰ سال است که بعضی از آنها در آفریقا حکومت می‌کنند.

نکته برجسته درباره راولینگز این است که او بعد از اولین کودتا به کمک شورای انقلابی حکومت را به یک غیرنظامی سپرد. البته از نظر او تجربه موفق نبود و بعد

از دومین کودتا و دو دوره ریاست‌جمهوری، نخستین رئیس‌جمهوری بود که با کودتا و ایده‌های سوسیالیستی سر کار آمد ولی بعد از دو دوره، مقدمه را فراهم کرد برای انتخاباتی که احزاب مختلف در آن شرکت کنند. اتفاقاً در آن انتخابات هم حزب مخالف ایشان رأی آورد و وی بدون هیچ بهانه‌ای مقدمات انتقال صلح‌آمیز حکومت را فراهم کرد و باعث شد که غنا تا به امروز به عنوان «فانوس دموکراسی آفریقا» و «جزیره صلح» شناخته شود و رئیس‌جمهور جدید به راحتی قدرت را تحویل بگیرد.

در تاریخ همین چند سال اخیر غنا بعد از راولینگز مواردی بوده که رئیس‌جمهور منتخب با رأی بیشتر نیم درصدی پیروز شده که در بسیاری از کشورهای مدعی توسعه سیاسی می‌تواند شکننده باشد، اما در غنا با همان نیم درصد رأی بیشتر، رئیس‌جمهور منتخب انتخاب و قدرت هم به طور مسالمت‌آمیز تحویل رئیس‌جمهور منتخب شد. امروزه آمریکا باید بیاید در برابر این توسعه سیاسی آفریقا و غنا زانو بزند و درس یاد بگیرد.

مهمترین میراث او برای مردم غنا صلح و ثبات سیاسی و رشد اقتصادی بود. البته او شخص متدینی هم بود و حضور منظمی در کلیسا داشت. او در زندگینامه‌اش گفته است «دوست داشتم کشیش شوم؛ اما نه برای اینکه صرفاً سپاس خدا را بگویم بلکه برای اینکه به دنبال راهی برای مبارزه با بی‌عدالتی‌ها باشم و همچنین زندگی با فضیلتی داشته باشم.» مردم غنا از سال‌ها پیش به او لقب «عیسای کوچک (Junior Jesus)» داده بودند که گویا آمده است آنها را از آن وضعیت فلاکت‌بار نجات دهد.

ارتباط او با انقلاب اسلامی ایران چطور بود؟

به جرأت می‌توان گفت که «روابط خوب ایران و غنا» که امروز شاهدیم، یکی از میراث‌های گرانبه‌ای راولینگز هست. چنانچه گفته شد انقلاب راولینگز چند ماه بعد از انقلاب اسلامی ایران صورت گرفت و طبق برخی مطالعات که

نویسندگان غنایی هم نوشته‌اند، انقلاب راولینگز و برخی اقدامات او متأثر از انقلاب اسلامی ایران بود. آرمان‌های عدالت‌خواهی و رسیدگی به مستضعفان و مبارزه با مستکبران و استعمارگران باعث شده بود که ملت‌ها و مسئولان دو کشور بیش از پیش با هم احساس قرابت و حوادث کشورهای یکدیگر را رصد کنند.

شهید سیدحسین شاهچراغی که نماینده مردم دامغان در مجلس شورای اسلامی بود و در سال ۱۳۶۲ در دوران راولینگز سفری به غنا داشته است، نقل می‌کند: «در جلسه‌ای که با مقامات آنجا داشتیم آن‌ها هم گفتند که ما از نزدیک حوادث ایران را رصد می‌کنیم»، آن شهید عزیز خبر می‌دهد که در آن زمان یک محموله کمکی هوایی از ایران برای مردم فقیر و محروم غنا ارسال شده بود. بسیاری از مهندسان و کارکنان بی‌ادعای جهاد سازندگی آن روز هم در قالب تیم‌های مختلف به غنا اعزام شدند و در کنار مردم در ساختن خانه‌ها، مسجد و مدرسه به خصوص در منطقه شمال غنا در شهر تماله به آنها کمک می‌کردند. آنها قریب ۲۰۰ مدرسه و مسجد در اوایل انقلاب راولینگز در غنا ساختند. این گونه اقدامات کشور ما باعث شده بود روز به روز رابطه کشور ما با غنا بیشتر شود؛ به طوری که در همان روزها سفارت جمهوری اسلامی رسماً در غنا تأسیس شد.

راولینگز و مقامات غنایی در جوامع بین‌المللی مقتدرانه از مظلومیت ایران درباره جنگ تحمیلی دفاع می‌کردند. جمهوری اسلامی ایران مراکز مختلفی را در غنا تأسیس کرد که دفتر رایزنی فرهنگی، دفتر جهاد کشاورزی، دانشگاه اسلامی غنا و ایران کلینیک از جمله این مراکز است که تا به امروز منشأ خدمات فراوانی به مردم غنا

بوده است. در اردیبهشت ۱۳۹۷ بنده دیداری در قالب تیم دانشگاه اسلامی غنا با راولینگز داشتم که ایشان همچنان از ایران با حرارت یاد می‌کردند و اقدامات ایران و انقلاب اسلامی ایران را می‌ستودند.

سخن پایانی

نکته آخر اینکه آنچه باعث جایگاه راولینگز شد، علاوه بر اقدامات سیاسی و اقتصادی او، روحیه مردمی ایشان بود. او تا آخر سعی کرد کنار مردم باشد و هر وقت مشکلی پیش می‌آمد، زبان و صدای مردم بود. راولینگز همواره به سیاستمداران دو حزب معروف غنا (NPP و NDC) تشر می‌زد و رسانه‌ها نیز صحبت‌های او را با آب و تاب فراوان نقل می‌کردند. هر دو حزب از او حساب می‌بردند.

هر کجا نیاز به فعالیت‌های داوطلبانه بود مردم را جمع می‌کرد و خودش جلوی آنها کارهای خیر را انجام می‌داد، گاهی یک روز را تعیین می‌کرد به عنوان روز پاکسازی جوی‌های آبی که گرفته بود و خودش دست به کار می‌شد و آن را تمیز می‌کرد. گاهی روزی را برای اهدای خون تعیین می‌کرد و از علاقه‌مندان می‌خواست که برای تقویت بانک‌های خون بشتابند. گاهی ترافیک می‌شد. خودش وسط میدان می‌آمد و ماشین‌ها را با کمک مردم هدایت می‌کرد و از این قبیل کارها. راولینگز نشان داد که یک انقلابی هرگز خسته نمی‌شود و مردم غنا هم نشان دادند که توده‌های مردم همیشه قدردان کسانی هستند که تا آخر در کنار آنها بایستند.

منبع: خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، «جری راولینگز» سیاستمداری متأثر از انقلاب در غنا بود / «عیسای کوچک» در جست‌وجوی فضیلت، ۲ آذر ۱۳۹۹.

در: <https://iqna.ir/00GVxM>

مشکلات بخش کشاورزی نیجریه

ساختن اقتصاد نیجریه و رونق بخش کشاورزی از طریق معرفی سیاست‌هایی نظیر بستن مرزها و ممنوعیت واردات برخی اقلام کشاورزی، به دلایل متعددی که برخی از آنها در این نوشتار مورد توجه قرار خواهند گرفت تاکنون نتیجه بخش نبوده است.

سهم کشاورزی در اقتصاد نیجریه

با وجود وابستگی نیجریه به نفت و درآمدهای ارزی ناشی از صادرات آن، کشاورزی همچنان یکی از مهمترین بخش‌های اقتصاد این کشور بوده و با جذب بیش از ۳۶ درصد نیروی کار و اختصاص ۲۵ درصد تولید ناخالص داخلی نیجریه، ستون فقرات اقتصاد مردم آن کشور است.

کشاورزی در نیجریه شامل چهار بخش تولید محصولات زراعی و باغی، ماهیگیری، دامپروری و جنگلداری است. محصولات زراعی و باغی ۸۷,۶ درصد و دامپروری، ماهیگیری و جنگلداری به ترتیب ۸,۱ درصد، ۳,۲ درصد و ۱,۱ درصد از تولیدات کشاورزی را شامل می‌شوند.

مهمترین تولیدات و واردات کشاورزی نیجریه

کشاورزی در نیجریه اغلب به شیوه سنتی و با بهره‌گیری از ابزارهای اولیه انجام شده و مهمترین محصولات تولیدی و صادراتی آن کشور عبارتند از: کنجد (تولید سالانه ۵۸۰ هزار تن کنجد)^[۳]، کاساوا (تولید سالانه ۴۷ میلیون تن)، کاکائو (تولید سالانه ۴۳۰ هزار تن)، سیب زمینی شیرین (تولید سالانه ۴۷ میلیون تن)، برنج (تولید سالانه ۳,۷ میلیون تن)^[۴]، گندم (تولید سالانه ۵,۴ میلیون تن گندم)، بادام زمینی (تولید سالانه ۳,۰۳ میلیون تن)^[۵]، سویا (تولید سالانه ۶۰۰ هزار تن)^[۶]، زنجبیل (تولید سالانه ۵۲۳ هزار تن)^[۷]، بادام هندی (تولید سالانه ۲۲۰ هزار تن)^[۸]، ذرت (تولید سالانه ۲۰

تا دهه ۱۹۶۰ میلادی و تا پیش از کشف ذخایر سرشار نفت و گاز در نیجریه، این کشور با تولید بیش از ۹۰ درصد از محصولات کشاورزی مورد نیاز خود، در تأمین خوراک و امنیت غذایی، خودکفا بوده و در تولید و صادرات برخی از محصولات کشاورزی نظیر روغن پالم، بادام زمینی و یم (سیب زمینی شیرین) دارای رتبه نخست در جهان بود. با این وجود کشف نفت و وابستگی روز افزون دولت به منابع ارزی سهل الوصول ناشی از صادرات این ماده خام، بی توجهی تدریجی به بخش کشاورزی را در پی داشته و موجبات افول این بخش مهم از اقتصاد نیجریه را فراهم آورد. به گونه‌ای که این کشور علی‌رغم برخورداری از آب و هوای مستعد، بارندگی فراوان، زمین‌های مرغوب و جمعیتی بیش از دویست میلیون نفر که بخش اعظم آن جوان و ساکن مناطق روستایی هستند، در چهار سال گذشته (۲۰۱۶-۲۰۱۹) به طور متوسط سالانه ۱۰ میلیارد دلار محصولات کشاورزی وارد کرده است^[۱].

این در حالی است که بخش کشاورزی بیش از ۳۶ درصد از نیروی کار نیجریه را به خود اختصاص داده و این کشور با برخورداری از ۸۲ میلیون هکتار زمین قابل کشت یعنی بیش از ۹۰ درصد از کل اراضی آن کشور، حداقل شش ماه بارندگی‌های استوایی در اغلب مناطق، رودخانه‌های پرآب و بیش از ۹۶۰ کیلومتر خطوط ساحلی، نه تنها می‌تواند در تأمین خوراک مردمانش خودکفا باشد، بلکه در صورت اتخاذ راهبردی مناسب، قادر خواهد بود به یکی از عمده‌ترین صادرکنندگان مواد غذایی و محصولات کشاورزی بدل شود^[۲]. با وجود این، تلاش دولت‌های مختلف نیجریه جهت رهایی اقتصاد آن کشور از وابستگی شدید به صادرات نفت از جمله کوشش دولت محمدو بوهاری، رئیس‌جمهور فعلی آن کشور برای متنوع

میلیون تن) [۹]، پنبه (تولید سالانه ۱۱۲,۸ هزار تن) [۱۰] و صمغ عربی (تولید سالانه ۲۲ هزار تن) [۱۱]. در مقابل، عمده ترین واردات کشاورزی نیجریه عبارتند از: برنج (واردات سالانه ۱ میلیون تن)، گندم (واردات سالانه ۴,۵ میلیون تن)، غلات و ماهی و آبزیان (واردات سالانه بیش از ۱ میلیارد دلار).

مشکلات بخش کشاورزی نیجریه

نیجریه با وجود بهره‌مندی از مزایای فراوانی همچون آب و هوای مساعد، زمین‌های مرغوب و مستعد کشاورزی و جمعیت جوان، در تأمین مواد غذایی و خوراک مردمان خود ناتوان و به شدت وابسته به واردات است.

بر اساس برآوردهای فائو، نیجریه سالانه بیش از ده میلیارد دلار فرصت صادرات کشاورزی را از دست می‌دهد و نرخ ضایعات محصولات کشاورزی از مزرعه تا مصرف نزدیک به ۴۰ درصد است. به عنوان مثال در حالی که نیجریه دو سوم گوجه فرنگی غرب آفریقا را تولید می‌کند، اما یکی از بزرگترین واردکنندگان رب گوجه در جهان است [۱۲]. برخی از مهمترین موانع و مشکلات بخش کشاورزی در نیجریه به شرح ذیل است:

- عدم کفایت زیرساخت

وضعیت نامناسب شبکه‌های جاده‌ای و ریلی که موجب تأخیر در رساندن محصولات به بازار و انتقال نهاده‌های کشاورزی به مزارع است، ناتوانی در تولید و توزیع برق که ناتوانی در نگهداری میان مدت و بلندمدت محصولات کشاورزی را در پی دارد، ناتوانی در توزیع مستمر، بهینه و به هنگام سوخت و نبود شبکه‌های تأمین آب باغی و زراعی که موجب روی آوردن بیش از ۹۰ درصد از کشاورزان نیجریه‌ای به کشت دیم شده است، از جمله موانع اصلی توسعه بخش کشاورزی هستند [۱۳].

- کمبود ماشین آلات مدرن کشاورزی

اصولاً کشاورزی در نیجریه اغلب به صورت بسیار سنتی و با بهره‌گیری از ابزارهای اولیه انجام گرفته و کمبود آشکار ابزارهای نوین و ماشین آلات مدرن کشاورزی نظیر تراکتور، کمباین و تیلر، بهره‌وری در این بخش از اقتصاد کشور را به شدت کاهش داده است. به عنوان مثال در حالی که استاندارد پیشنهادی فائو، بکارگیری ۱,۵ تراکتور به ازای هر هکتار زمین کشاورزی است، این نرخ در نیجریه تنها ۰,۲۷ تراکتور در هر هکتار است [۱۴].

به علاوه نارسایی نیروی کار ماهر و تکنسین‌هایی که حداقل قادر به تعمیر ماشین‌آلات کشاورزی باشند، موجب شده بسیاری از ماشین‌آلات وارداتی در مناطق روستایی نیجریه به دلیل نقص کوچک، بی‌مصرف بمانند.

- فقر و دید منفی جوانان به فعالیت در کشاورزی

بر اساس آمار ساعت جهانی فقر World Poverty Clock نیجریه با بیش از ۸۷,۹ میلیون نفر دارای بیشترین جمعیت به شدت فقیر جهان است. این فقر بیش از هر بخش دیگری از اقتصاد نیجریه در کشاورزی انعکاس داشته و کشاورزان نیجریه‌ای اغلب، مردمانی فقیر و ناتوان از تأمین منابع مالی لازم جهت بهره‌گیری از ابزارها و نهاده‌های مورد نیاز برای کشت بهینه هستند.

به علاوه در نگاه اغلب مردم نیجریه بویژه جوانان این کشور، کشاورزی شغلی همراه با فقر و سختی و با منزلت پایین اجتماعی است و به همین دلیل بیشتر جوانان نیجریه تمایلی برای اشتغال در این بخش ندارند.

- بی‌سوادی

بر اساس آخرین آمار کمیسیون ملی سواد آموزی عمومی نیجریه بیش از ۳۸ درصد از مردم آن کشور بی‌سواد هستند [۱۵]. این معضل که در مناطق روستایی شدت بیشتری دارد، موجب شده تا کشاورزان نیجریه عمدتاً به شیوه‌های سنتی وابسته بوده و از فراگیری مهارت‌های نوین و بکارگیری ابزارهای مدرن کشاورزی ناتوان باشند.

- بی توجهی به توسعه و فقدان آموزش کشاورزان دولت نیجریه به بهره گیری از تکنیک های جدید تولید و روش های علمی و نوین بهره وری کشاورزی توجه چندانی ندارد به عنوان مثال کل بودجه تحقیق و توسعه کشاورزی در این کشور طی سال ۲۰۱۹ تنها ۴۰ میلیارد نایرا بوده است که بودجه اندکی بشمار می آید [۱۶].

بعلاوه درصد بالای بی سوادی در میان جمعیت روستایی و کشاورزی و بی توجهی دولت به برگزاری دوره های بازآموزی و مهارت افزایی از دیگر عوامل تداوم چرخه ناکارآمد کشاورزی سنتی و کم بهره نیجریه است.

- نبود صنایع فرآوری محصولات کشاورزی

عدم دسترسی مستمر به برق و کمبود شدید زیرساخت در نیجریه یکی از مهمترین دلایل عدم گسترش صنعت در آن کشور است. این اختلال موجب شده تا بخش کشاورزی نیجریه از امکان ذخیره و انبار تولیدات و یا بهره گیری از صنایع فراوری محصولات محروم باشد. تا جایی که برخی برآوردها حاکی از آن است که سالانه تا چهل درصد از تولیدات کشاورزی نیجریه در مراحل پس از برداشت ضایع می شود.

- وابستگی به باران و عدم آبیاری زمین ها

کشاورزی در نیجریه عمدتاً به شیوه دیم و به شدت وابسته به بارش های طبیعی است. بعلاوه نه تنها بهره گیری از سیستم های مکانیزه آبیاری در این کشور بسیار محدود و غیرمعمول است بلکه به طور کلی کمتر از یک درصد از زمین های زراعی نیجریه آبیاری می شوند.

- کمبود کود، سم و نهاده های کشاورزی

نتایج حاصل از یک مطالعه که اخیراً توسط وزارت کشاورزی و توسعه روستایی نیجریه انجام گرفته حاکی از آن است که استفاده مداوم از زمین های کشاورزی و عدم رعایت قواعد استراحت و احیاء و تقویت زمین (آیش

بندی) موجب شده تا زمین های کشاورزی در نیجریه به حالت عقیم و بی ثمر درآیند. به عنوان مثال بر اساس اعلام همین مرجع کمبود عناصر نیتروژن و فسفر در خاک نیجریه بسیار حاد و به ترتیب ۸۰ و ۷۵ درصد است. همچنین عدم بهره گیری از کودهای شیمیایی (در حالی که میانگین استفاده از کود شیمیایی در نیجریه ۶ تا ۲۰ کیلوگرم در هکتار است این رقم در کشورهای پیشرفته گاه تا بیش از ۲۰۰ کیلو در هر هکتار است) و استفاده از بذرهای نامرغوب و اصلاح نشده را می توان از سایر عوامل بهره وری اندک کشاورزی در نیجریه است [۱۷].

- رواج سیستم خرده مالکی

یکی دیگر از عوامل بهره وری اندک در بخش کشاورزی نیجریه شیوه سنتی خرده مالکی و کشت در زمین های کوچک است که امکان کشاورزی تجاری و مکانیزه و استفاده از فن آوری های نوین جهت افزایش راندمان تولید را بسیار محدود می کند [۱۸]. مطالعات انجام شده حاکی از آن است که بیش از ۹۰ درصد از محصولات کشاورزی نیجریه در زمین های خرد و کوچک تولید می شود [۱۹].

- سیل و خشکسالی های ناشی از تغییر اقلیم

وابستگی نیجریه به شیوه های سنتی کشاورزی، بویژه کشت دیم، این کشور را در برابر تغییرات آب و هوایی نظیر سیل و طغیان فصلی رودخانه ها، گرما و خشکسالی شدید که منجر به تخریب و کاهش باروری خاک می شود، آسیب پذیر کرده است [۲۰].

کارشناسان بخش کشاورزی، سیل را گسترده ترین و شایع ترین عامل بازدارنده آن کشور در دستیابی به اهداف توسعه پایدار در این حوزه دانسته و مهمترین دلیل بروز سیل و تشدید خسارات ناشی از آن را بی توجهی دولت به جانمایی شهرها و مراکز سکونت مردم و بعلاوه فقدان استراتژی مناسب مدیریت ریسک سیل توسط

دولت ارزیابی می نمایند [۲۱]. این درحالی است که تقریباً تمامی ایالت های سی و ششگانه نیجریه در معرض وقوع سیل در فصل بارش هستند. سیل نه تنها موجب تخریب مزارع کشاورزی می شود، بلکه تلفات فراوان دام های کشاورزان در اثر وقوع سیل و ناتوانی مردمان روستایی در دفع اجساد ناشی آنها بروز انواع بیماری در مناطق سیل زده را در پی دارد [۲۲].

- تروریسم و درگیری های چوپان ها و کشاورزان

در سال های اخیر عوامل متعددی از جمله نا امنی ناشی از فعالیت گروه تروریستی بوکوحرام و خشکسالی ناشی از تغییرات آب و هوایی در مناطق شمال شرقی نیجریه و حوزه دریاچه چاد موجب شده تا گله داران، این مناطق را به سمت نواحی مرکز و جنوب نیجریه ترک کنند و برای کسب منابع کمیاب آب و خوراک تنش های روزانه خونباری را با کشاورزان ساکن این مناطق موجب شوند که این موضوع خود به ناامنی در مناطق روستایی و مهاجرت روستائیان فقیر به شهرها دامن زده است.

بعلاوه اقدامات بوکوحرام و سایر گروه های مسلح شورشی در مناطق نیجریه و حملات روزانه آنها به مزارع کشاورزی جهت مصادره محصول و ربودن احشام آنها نه تنها موجب ناامنی فضای روستاها برای تولید شده بلکه آوارگی میلیون ها نفر از مردم آن کشور را در پی داشته است. به گونه ای که هم اکنون بر اساس آمار ارائه شده از سوی مرکز پایش آوارگان داخلی بیش از ۲ میلیون و ۵۸۳ هزار تن از اتباع آن کشور از خانه های خود آواره شده اند [۲۳].

- سیاست های دولتی

در حالی که نیجریه براساس اعلامیه مپوتو [۲۴] متعهد است که حداقل ۱۰ درصد بودجه سالانه خود را به بخش کشاورزی اختصاص دهد، در سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۹ سهم کشاورزی از بودجه نیجریه فراتر از ۲٫۲ درصد نرفته [۲۵] و دولت این کشور علی رغم تبلیغات رسمی

در زمینه متنوع سازی اقتصاد و توجه به بخش کشاورزی همچنان از اتخاذ یک راهبرد مشخص در حمایت از این بخش مهم از اقتصاد خود ناتوان بوده است.

یکی دیگر از نشانه های بی توجهی دولت به توسعه کشاورزی و متنوع سازی منابع درآمد ارزی نیجریه تداوم اعمال ممنوعیت بر واردات غلات نیجریه توسط اتحادیه اروپا از سال ۲۰۱۵ تا سال جاری و بی عملی دولت برای رفع ممنوعیت در جهت توسعه صادرات غیرنفتی است.

نتیجه گیری

هرچند بهره مندی نیجریه از موهبت های طبیعی موجب شده تا این کشور به صورت سنتی در تولید برخی از محصولات کشاورزی نظیر یم، کاساوا، کنجد، کاکائو، زنجبیل، بادام هندی و سویا از مزیت های رقابتی برخوردار بوده در شمار پنج کشور برتر جهان قرار گیرد، اما عوامل متعددی نظیر فقر و بی سوادگی کشاورزان، نارسایی زیرساخت، عدم دسترسی پایدار به انرژی و رواج شیوه های سنتی تولید در کنار محدودیت بخش کشاورزی در بهره مندی از منابع مالی دولتی و ارز خارجی، تجهیزات نگهداری و انتقال محصول، ناتوانی در بازاریابی بین المللی و عدم اجرای سیاست های تشویقی که خود حاکی از کم توجهی عملی دولت نیجریه به بخش کشاورزی است موجب شده تا این کشور در تأمین غذای مردمان خود ناتوان و نیازمند واردات گسترده باشد.

مطالعه آمار تجارت خارجی نیجریه طی سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ نشان می دهد ارزش صادرات محصولات کشاورزی این کشور همواره کمتر از ۲ درصد از کل صادرات آن بوده [۲۶] و حتی ارزش صادرات کشاورزی نیجریه پس از گذشت چهار سال از دولت محمدو بوهاری و اظهارات فراوان ایشان در مورد توجه به این بخش در سال ۲۰۱۹ نسبت به سال پیش از آن بیش از ۳۰ درصد کاهش داشته است [۲۷].

a-is-worlds-largest-importer-of-tomato-paste-sanusi&catid=57:frontpage
 [۱۳].<https://naijaquest.com/problems-of-agriculture-in-nigeria-and-solutions/>
 [۱۴].<https://www.pwc.com/ng/en/assets/pdf/afcfta-agribusiness-current-state-nigeria-agriculture-sector.pdf>
 [۱۵].<https://www.vanguardngr.com/2018/12/38-of-nigerians-are-illiterates/>
 [۱۶].<https://www.pwc.com/ng/en/assets/pdf/afcfta-agribusiness-current-state-nigeria-agriculture-sector.pdf>
 [۱۷].<https://fertilizer-machinery.com/solution/Nigeria-Fertilizer-Market-Analysis.html>
 [۱۸].<http://www.fao.org/nigeria/fao-in-nigeria/nigeria-at-a-glance/en/>
 [۱۹].<https://www.pwc.com/ng/en/assets/pdf/afcfta-agribusiness-current-state-nigeria-agriculture-sector.pdf>
 [۲۰].<https://www.ajol.info/index.php/jard/article/view/152193#:~:text=Nigeria%20is%20still%20practicin%20rain,results%20in%20low%20crop%20yields.>
 [۲۱].<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/20964129.2020.1791735>
 [۲۲].<https://medium.com/climatewed/floodalernigeria-a-effect-of-flooding-on-agricultural-production-by-eljuwairiya-6c3df243df9a>
 [۲۳].<https://www.internal-displacement.org/countries/nigeria>
 [۲۴]. Maputo Declaration on Agriculture in 2003
 [۲۵]. <https://total-facts-about-nigeria.com/agriculture-in-nigeria.html>
 [۲۶].<https://nairametrics.com/2020/09/17/can-agriculture-replace-oil-in-nigeria/>
 [۲۷].<https://businessday.ng/agriculture/article/nigerias-agric-export-falls-30-despite-fgs-diversification-rhetoric/>
 [۲۸].<https://businessday.ng/opinion/article/post-covid-19-a-call-to-diversify-the-nigerian-economy-through-agriculture-for-sustainability/>
منبع: پرتال معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، مشکلات گریبانگیر بخش کشاورزی نیجریه، ۶ آذر ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/312692>

با این حال کاهش بی سابقه بهای نفت در بازارهای جهانی در پی شیوع همه گیری کرونا از یک طرف و کاهش سهمیه تولید و صادرات نفت نیجریه در پی توافق اوپک پلاس که موجب کاهش شدید درآمد و ذخایر ارزی این کشور شد از دیگر سو و همچنین پیش بینی‌های موجود در مورد بهای نازل نفت در بازارهای جهانی حداقل طی دوره چهار ساله پیش رو [۳۰] سیاستگذاران نیجریه را ناچار به توجه بیشتر به توسعه بخش کشاورزی آن کشور که دارای ظرفیت های فراوان بوده و تا پیش از دهه ۱۹۶۰ منبع اصلی درآمد ارزی و تولید ناخالص داخلی آن کشور به شمار می آمد، کرده است.

منابع

[۱].<https://www.trade.gov/knowledge-product/nigeria-agriculture>
 [۲].https://www.researchgate.net/publication/319703602_Agricultural_Output_and_Economic_Growth_in_Nigeria
 [۳].<https://nigerianfact.com/problems-of-agricultural-development-in-nigeria-with-solutions/>
 [۴]. <https://www.wealthresult.com/agriculture/top-10-farming-in-nigeria>
 [۵].<https://brandspurng.com/nigeria-amongst-top-world-producers-of-peanut/>
 [۶].<https://www.proshareng.com/news/Commodities/Nigeria-Produces-About-600-000tonnes-of-Soybean-Ranked-2nd-in-SSA/40355>
 [۷].<https://www.tridge.com/intelligences/ginger>
 [۸].<https://www.agronigeria.com.ng/nigeria-emerges-worlds-4th-largest-cashew-producer/>
 [۹].<https://guardian.ng/features/farmers-want-fg-to-ban-maize-importation/>
 [۱۰].<https://www.nigerianinfopedia.com/cotton-farming-nigeria-guide-start/>
 [۱۱].<https://www.proshareng.com/news/Commodities/Nigeria-is-The-World%E2%80%99s-Third-Largest-Producer-of-Gum-Arabic/38762>
 [۱۲].http://www.fepsannigeria.com/fepsan2/index.php?option=com_content&view=article&id=232:nigeria

فرصت‌های اقتصادی آفریقا

فرصت تجارت با آفریقا از مسیر سوریه

حجم تجارت با منطقه اوراسیا به ۲,۱ میلیارد دلار رسیده و انتظار می‌رود که در آینده رشد بیشتری نیز داشته باشد. این حجم از تجارت گرچه بسیار ناچیز است اما از جمله سیاست‌گذاری‌هایی است که ایران برای پیدا کردن بازارهای جدید صادرات، اجرایی کرده و حالا با موفقیت‌های اولیه همراه شده است.

در راستای این سیاست می‌توان به فرصت‌های بی‌بدیل کشورهای منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا اشاره کرد. کشورهای با تراکم جمعیت بالا و نیازمند به واردات که کمتر سیاستمداری در ایران به اهمیت آینده این کشورها در مبادلات تجاری توجه می‌کند.

ایران با یک برنامه‌ریزی میان مدت می‌تواند به تأمین کالاهای پرمصرف و ارزان قیمت این بازارها دست یابد. از ویژگی‌های این منطقه سهولت حمل و نقل دریایی و پر تردد است. سوریه مبادلات تجاری خوبی با کشورهای شمال آفریقا دارد و تجار این کشور به دنبال صادرات کالاهای ارزان قیمت و پرتنوع به این کشورها هستند. فرصت بسیار خوبی برای همکاری با تجار سوری و لبنانی برای معرفی کالاهای ایرانی در این قاره وجود دارد.

منبع: پرتال شرکت تجاری - سرمایه‌گذاری نورالفرا، تجارت با کشورهای آفریقایی از مسیر سوریه و فرصت‌هایی که از دست ایران می‌روند. در: <https://b2n.ir/933081>

ظرفیت‌های بندر تولیارا در جنوب ماداگاسکار

بندر تولیارا در دهه ۸۰ و ۹۰ میلادی نقش کلیدی در تأمین غذایی مردم ماداگاسکار داشته است. این بندر در زمینه صادرات و واردات انواع کالاهای کشاورزی از جمله الیاف، کتان، برنج، دانه‌های روغنی و غیره پیشینه طولانی دارد. وجود آب و هوای معتدل و دریایی آرام، جهانگردان و بازرگانان زیادی را به این منطقه جذب کرده است. استان تولیارا بزرگترین استان در کشور ماداگاسکار است و دارای یک بندر حمل بار با عمق ۱۵ متر با قابلیت پهلوگیری کشتی‌هایی با ظرفیت ۵۰۰۰ تن است.

بندر تولیارا پذیرای کشتی‌هایی است که ۱۳ متر آب‌شخور داشته باشند. در حال حاضر بیشترین حجم واردات ما سیمان به صورت فله از پاکستان، آهن از ترکیه، برنج از هند و پاکستان و مصالح ساختمانی از چین است. همچنین آرد و روغن خوراکی نیز دیگر محصولات وارداتی بندر تولیارا در سطح چشمگیری هستند. عموماً کشتی‌هایی که بار می‌آورند بیشتر از کشورهای موریس و کومور یا از دیگر بنادر داخلی ماداگاسکار همچون فوردوفان می‌آیند. این بندر خط مستقیمی با هیچیک از بنادر بزرگ دنیا ندارد. البته بزودی خط مستقیم با بندر دوربان آفریقای جنوبی که ۴۰۰ کیلومتر فاصله دارد راه اندازی خواهد شد. همچنین در آینده نزدیک خط مستقیمی به بندر مومباسا در کنیا خواهد داشت.

همچنین محصولات مختلفی از این بندر به مقاصد چین، دبی و دیگر کشورها صادر می‌شود که از جمله می‌توان به صادرات قطعات سنگ خام خصوصا گرانیت به ایتالیا، سنگ میکا به چین و تایوان، بادام زمینی، تمبر هندی و انواع لوبیا و محصولات دریایی از جمله میگو، ماهی و خیار دریایی و... اشاره نمود.

استان تولیارا آماده ارائه هرگونه مساعدت برای تسهیل حمل بار از ایران به این بندر است. یکی از ظرفیت‌های بسیار خوب این بندر برای تجارت با کشور ایران علاوه بر صرفه اقتصادی، صدور سیمان فله به صورت مستقیم و بسته بندی و توزیع آن/ها با کشتی‌های کوچک شرکت کشتیرانی و واردات غلات و حبوبات است.

ظرفیت‌های اقتصادی و کشاورزی استان تولیارا

با توجه به اینکه اقتصاد این استان همانند دیگر استانهای کشور در اختیار شیعیان خوجه است، آنها نیز تسلط کاملی بر بخشهای مختلف دارند. یکی از کارهای خوب خوجه‌ها در سراسر ماداگاسکار خرید زمین‌های کشاورزی و ساختمانی در مزارعهای بسیار بالاست به طوری که هم اکنون هزاران هکتار زمین توسط آنان به تملک درآمده است.

در این چارچوب، پیشنهاد احداث مزرعه خرما، زیتون، انگور، پالم، میوه کاکتوس، مزرعه آبزیان (میگو، خیار دریایی، اسپرولین و ...)، مزرعه تولید حبوبات، غلات (بادام زمینی، لوبیا، عدس، ماش)، دانه‌های روغنی (کنجد، بادام زمینی، سویا، کلزا و...) پنبه و ذرت برای شرکت‌های خارجی قابل ارائه است. با توجه به بندری بودن این استان می‌توان گفت انجام کشت‌های فراسرزمینی در آن می‌تواند علاوه بر عواید اقتصادی وافر، به امنیت غذایی کشور کمک کند.

منبع: پرتال معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، معرفی ظرفیت‌های بندر تولیارا واقع در جنوب کشور

ماداگاسکار، ۱ آذر ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/297704>